

Marian Kalinowski

"Probleme der Autorität", Düsseldorf 1967 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 8/2, 409-411

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

teraźniejszości na przebieg badania. Pisząc zaś o ukazywaniu się Absolutu, porusza treść spotkania Boga z człowiekiem i problem spraw ponadludzkich w prawie naturalnym.

W trzeciej części rozpatrując problem obyczajowości i prawa, wyręcza się wypowiedziami wielu autorów. Między innymi cytuje R. Laun'a, który rzuca hasło: — Nie prawo naturalne, lecz głos obyczajowości ma znaczenie. Obyczajowość jest tym, co przemawia do nas w prawie naturalnym. Istota i źródło obyczajowości leży nie w kręgu rozumu, lecz w obrębie odczucia irracjonalnego. Impuls moralny wychodzi z głębi duszy. Stąd pytanie: — Czy prawo naturalne jest dla prawa pozytywnego wewnątrz tkwiącym etosem? („Recht und Sittlichkeit", 3 Aufl., Berlin 1935). Omawiając zaś stosunek metafizyki do prawa naturalnego, autor podkreśla znaczenie prawa pozytywnego i pyta: — Co wybierać, czy pozytywizm prawny, czy prawo naturalne? Na to pytanie autor nie daje odpowiedzi, stwierdza tylko, że w tej materii konieczne jest wyjaśnienie pojęć. Co do idei i pojęcia prawa, według autora, nie wystarcza tłumaczenie Hegla, tym samym doprowadza do walki o ideę prawa. W zakończeniu autor nie usiłuje dawać podsumowania całości rozważań. Zdaniem jego byłoby to niemożliwe. Wysuwa natomiast trzy problemy: — 1) Wiara religijna stanowi źródło etosu. Takie sformułowanie pozwala przypuszczać, że autor nie uznaje prawa naturalnego jako źródła etosu. 2) Elita, tj. ludzie o wyższej etyce powoduje wspólne przedłożenie wartości, panujących w jakimś okręgu naturalnym danego czasu. 3) Miłość bliźniego stanowi siłę popędową przy stwierdzaniu prawa. Według E. Brunners'a, jak stwierdza autor, miłość bliźniego stanowi wielce pożądane źródło każdego poczucia prawa. Mocą Bożej Woli człowiek jest kierowany do czynu nawet tam, gdzie stosownie do swej natury wątpi i błądzi. Z powyższego widzimy, że w przeciwieństwie do tego, co głosi tytuł książki, autor nie dał odpowiedzi na pytanie: — Czy istnieje prawo naturalne? Omawiane dzieło należy zaliczyć do jednej z 599 podanych przez autora w bibliografii prac, których celem jest ukazanie przekroju nauk prawnych, związanych z tematyką o prawie naturalnym w ich dzisiejszym przekroju. Niewątpliwie, że wobec dużego rozwoju prawa w ogóle i zainteresowania, jakie wzbudza dzisiaj w szczególności prawo naturalne nie tylko wśród fachowców chrześcijańskich, ale i pozachrześcijańskich, autor podjął zadanie trudne, ale na dzisiaj i bardzo potrzebne.

Ks. Marian Kalinowski

Probleme der Autorität, Düsseldorf, 1967, wydane przez J. M. Todd s. 300.

Jest to książka, która stanowi ciąg dalszy z serii sympozjów, inspirowanych przez Downside-Gruppe. Grupa ta już ogłosiła trzy tomy dzieł pt. *The Springs of Morality; — Art, Artists and Thinkers; — Work*. Już od 9 lat zespół ten zbiera swych uczestników trzy razy do

roku. Ostatnie sympozjum na temat autorytetu odbyło się w opactwie benedyktynów w Notre-Dame du Bec, którzy w duchu prawdziwego ekumenizmu i szeroko otwierają bramy dla wszystkich ludzi świeckich i duchownych szukających nauki, porządku i pokoju bez względu na religię i narodowość. Omawiana książka przekazuje treść sympozjum poświęconego problemowi autorytetu. Zagadnienie autorytetu jako temat stało się nie tylko głównym punktem rozważań powyższego sympozjum, ale przede wszystkim aktualnym problemem, nagłym do rozwiązania w skali światowej. Być może dlatego prace i dyskusja na ten temat wspomnianego sympozjum uwidacznia poczwórny aspekt, mianowicie: teologiczny, moralny, historyczny i praktyczny, odnośnie wykonywania władzy zwłaszcza w zakresie problematyki rodzinnej i politycznej. Władza jest nie tylko pojęciem, ale i faktem, który jedni przyjmują lojalnie, a drudzy znoszą tylko z konieczności. Stąd pytanie: — „Czy my słuchamy władzy świadomie i dobrowolnie, czy tylko pod wpływem strachu przed karą? — Czy nie chodzi tu po prostu o prawo silniejszego?” Na te pytania autorzy referatów w tej książce dają różne odpowiedzi. Według zaś R. F. Trewett nas katolików na ten temat winna łączyć silna więź nauki obiektywnej, zmierzającej do odnowy życia publicznego i międzynarodowego. Yves Congar OP stwierdza, że dwa fakty, mianowicie: — pontyfikat Jana XXIII i Sobór Wat. II w naszych czasach wewnątrz K-ła nadadzą nową formę „posługi” samemu wykonywaniu władzy, a może nawet i świadomości, z jaką ta władza będzie wykonywana. Na treść powyższej publikacji składają się: Przedmowa Yves Congar’a OP, Sympozjum — Rozdział wprowadzający, napisany przez R. F. Trewett’a oraz 4 działy referatów: — teologiczny, historyczny, moralny i praktyczny odnośnie wykonywania władzy chrześcijańskiej dzisiaj.

W dziale teologicznym A. Pailler omawia władzę w K-le w znaczeniu ogólnym. G. Toward referuje temat o władzy w Piśmie św. i Tradycji. P. Fransen SJ pisze o władzy soborów. P. M. Grammont OSB i Phillibert Zorel OSB rozważają sprawę autorytetu mowy zwyczajowej. E. Mélia zaś jak należy patrzeć na władzę w K-le.

W dziale historycznym Y. Congar przedstawia rozwój władzy w K-le na tle historii europejskiej. I. Mc Neill pisze o europejskiej władzy w średniowieczu. P. Mc Grath porusza problem władzy w 16 i 17 wieku.

W dziale moralnym E. Anscombe mówi ogólnie o władzy i moralności. M. Nédoncelle rozważa autorytet sumienia, kończąc wnioskiem, że sumienie może być nie respektowane, jednak nigdy nie wyeliminowane całkowicie, jest krytyczne ono i z tej już racji jest autorytatywne. Przy tym sumienie ma charakter religijny, bo jako jedno z kryteriów moralności implikuje religijną postawę życia. J. M. Cameron w sprawie posłuszeństwa wobec władzy politycznej podkreśla ścisłą łączność tych dwóch pojęć. Nie można bowiem zrozumieć władzy bez posłuszeństwa i na odwrót, posłuszeństwa bez władzy. Władzę defi-

niuje się jako prawo żądania posłuszeństwa, a posłuszeństwo jako poddanie się przepisom, lub pod władzę kogoś drugiego. Troska o dobro ogólne nadaje sens władzy politycznej i ona właśnie stanowi podstawę do żądania posłuszeństwa nawet wtedy, gdy trudno ustalić, czy w danym wypadku władca miał na oku to dobro ogólne, czy nie.

W dziale praktycznym J. M. T o d d omawia władzę świeckich w K-le i podkreśla, że dzisiaj ludzie świeccy mają duże uprawnienia odnośnie dyskusji i twórczej krytyki, dotyczącej nawet władz kościelnych.

T. D. R o b e r t s S I porusza sprawę dzisiejszej władzy w K-le oraz problem przemocy w dziedzinie prawno-moralnej.

Wreszcie J. L e c l e r q przedstawił problem wykonywania władzy.

Ze wstępnego referatu R. F. Trewett'a wynika, że celem niniejszej książki jest podkreślenie naukowej wartości myśli katolickiej o władzy. Treść zaś wszystkich referatów tej zbiorowej pracy uwypukla znaczenie wiary i przekonań wiernych w poruszanych problemach, co w wyniku podnosi całą naukę Kościoła o władzy na wyższy stopień jakości i odnowy.

Ks. Marian Kalinowski